



## "גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחסה חיצוים ואקטאליה לפי סדר פרשיות השבוע

### פרשת מקץ – חנוכה שנת תשפ"ג

1. האם אדם שעושה השתדלות זה נחשב כחסרון באמונה וייענש על זה? הוכח מפרשת השבוע!
2. האם אפשר לראות בחלום בהמה או חייה שמתו? הוכח מפרשת השבוע!
3. האם עיוור מלידה יכול לראות בחלמו דברים שלא ראה מעולם?
4. איך פרעה חלם בליל ראש השנה על מה שיקרה במהלך השנה והרי הדין של ראש השנה הוא ביום ולא בלילה?
5. מדוע יש להתענות תענית חלום על חלום רע, והרי החלומות הולכים אחר הפתרון, והרי אפשר לפתור כל חלום לטובה ואז לא יצטרך להתענות!?
6. האם אפשר לעבור על איסור "לפני עיוור בפתרון חלומות? הוכח מפרשת השבוע!
7. האם מותר לחתום על ערבות בשבת, כדי להוציא יהודי מבית כלא של גויים? הוכח מפרשת השבוע!
8. האם חלום שחולמים אותו כמה פעמים זה סימן שזה הולך לקרוא מהר? הוכח מפרשת השבוע!
9. האם אדם שעושה השתדלות זה נחשב כחסרון באמונה והוא נענש על זה?
10. מדוע יוסף לא התרחץ לפני שהוא בא אל פרעה?
11. מדוע רק כשלקחו את אחד מהאחים אמרו אבל אשמים אנחנו ולא כאשר לקחו את כולם?
12. האם מותר לחתום על שחרור בערבות בשבת, כדי להוציא יהודי מבית סוהר של גויים? הוכח מפרשת השבוע!
13. למה נקראה אסנת כך? ומה היה כתוב בקמיע שכתב לה יעקב!?
14. מדוע כשציווה יוסף להכין בשר לשבטים הקפיד שיוציאו את הגיד לפנייהם ומדוע על השחיטה לא הקפיד שתהיה גם לפנייהם?
15. איך החמור של בנימין הסכים ללכת כאשר על גבו היה גביע גנוב!?
16. האם האחים היו צריכים לברך על יוסף "ברוך מחייה המתים"? מדוע?

### ימי החנוכה

1. מדוע לא נוהגים בני חוץ לארץ לעשות את חנוכה תשעה ימים כמו את כל החגים?
2. מי היה הכהן הגדול שחתם על הפך הקטן של השמן שמצאו החשמונאים?



עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"  
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן  
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע: בהודעה לווצאפ: 052-8144488 או בהודעה למייל: m3138357@gmail.com

**במחשבה תחילה:** חודשי החורף אינם, כפי הנראה, זמן פתאים לחגים ופועדים. תקופת החורף - תקופה של קור, של לילות ארוכים, ושל היעדרות בני אדם, בפידה האפשרית, פרישות הרבים - אינו פועד אוויר חג.

חודשי החורף אינם, כפי הנראה, זמן פתאים לחגים ופועדים. אכן, פועדי התורה - פסח, שבועות, וסוכות - כולם נופלים בחודשי הקיץ והאביב, גם פורים שהוא אחד פשוני הפועדים שרבנן תיקנו, נופל פועד ונראה לחודש האביב של פסח. רק ימי החנוכה, לבדם, פאירים באורם את אפלת ימי החורף.

בפה רב כוחו של חג החנוכה, חג הפחדיר אור בהיר לתוך "לילי עבת הארוכים"? נראה שתקופת הקיץ היא אפנים תקופה של גילוי. קצירת התבואה ואיסופה אל הבית קובעים פועדים, יעדים שלקראתם הולכת השנה כולה.

זמן הקיץ הוא זמן של שפחה, של עלייה לרגל, לירושלים ולפקדי. פועדי התורה הם עידינים של גילוי שכינה, זענים פיוחדים בהם באים כל ישראל לראות את אור הפנורה, אור הפעיד שהשכינה שרויה בישראל כדאפרין בגפרא בפסכת שבת (דף כב).

ימי החורף הם זמן של העדר - התבואה נעדרת פן השדות. אין בו פועדים. אין בו יעד.

הגילוי של חנוכה הוא שגם החורף, גם תקופה של העדר, אינו אלא הכנה לגילוי, דרך לקראת היעד הפעשעש ובא. כפו חושך הלילה שפעדים את אור היום, כך העדר החורף פעדים את גילוי הקיץ. בחורף זורעים את הזרע, ובקיץ קוצרים את הקצירה.

זוהי העדות הנפלאה של נרות חנוכה - עדות שבו התנחם אהרון הכהן, לאחר שלא זכה ליטול חלק בקרבנות הנשיאים. אפנים שרונים אנו בחושך של גלות קשה - אבל אין זו אלא תקופת פעבר. אפנים אין אתנו ניסים גלויים, אבל יש ויש עפנו ניסים נסתרים - כנס הפלחפה שעליו אנו פועדים. אפנים אין גילוי שכינה, אבל בהיחבא, בהסתר, עדיין שורה השכינה בעם ישראל. הנרות הללו - קודש הם. גם בעופק החול, בעופק החורף, יש עפנו אור קדושה.

לכל אחד פאתנו חזון. לכל אחד פאתנו ישנו יעד. את היעד הפבוקש לא ניתן להשיג בין רגע. פעיש כפו הבריאה של עולם, לפני כל אור בא חושך: "ויהי ערב, ויהי בקר".

חג החנוכה פלעד פאתנו שחודשי החורף אינם העדר, אלא דרך; לא אינות, אלא הכנה לאור. כך בנוגע לחיינו אנו, כאשר נתונים אנו בחושך, נדע נאפנה שאין כאן חושך, אלא דרך. התנאי לכך הוא שנדליק נרות חנוכה - דהיינו שאנחנו נכיר ונדע שאנחנו בדרך. שנחיה פוכנים לראות את האור בתוך החושך, את הקדושה בתוך החול. פכאן, הדרך קצרה: "אז אגפור, בשייר פזפור, חנוכת הפזבח".

## האם אדם שעושה השתדלות זה נחשב כחסרון באמונה וייענש על זה? הוכח מפרשת השבוע!

מבטחו זה יוסף ולא פנה אל רהבים דלפי גודל בטחונו לא היה לו לפנות כלל אל רהבים ואפילו בדיבור קל.

ובדובב מישרים (חלק ד ליקוטי תשובות והערות סימן ש"ט) מבאר על פי דברי הגמרא במסכת מכות (דף כ"ד ע"א) אוטם אזנו משמוע וכו' כגון ר"א בר"ש, ועייש ברש"י ז"ל דלפכך הקפיד עליו הקדוש ברוך הוא משום שהיה רגיל ברוב פעמים לדקדק ובפעם אחת לא מיחה.

הערוך לנר (בגמרא במסכת סוכה דף נ"ו ע"ב) מתרץ: שיש שלושה מיני בטחון יש בוטח בה' ובורר לו כשיבא לידי צרה או דחק עניינים מדרכי עולם להינצל ובוטח שעל ידי העניינים האלה ישלח לו הקדוש ברוך הוא ישועה אמנם זה הדרך לא נרצה ולכך נאמר ברוך הגבר אשר יבטח בדי והיה ה' מבטחו וייל הכפל אבל יאמר שלא די שיבטח בה' שישועה אלא צריך גם כן שה' לבד הוא מקום בטחונו שלא בוטח ומשגח בענייני עולם לקוות מהם ישועתו אלא רק מישועת ה' באיזה אופן שיהי רצונו לשלח לו. והנה לנגד זה יש בוטח בה' וכשיבא לידי צרה לא עושה מאומה להינצל רק יושב ודומם לתשועת ה' וגם דרך זה לא יתכן שאין לסמוך על הנס אלא צריך האדם לעשות מה שביכולתו להינצל מצרה ודוחק אמנם הדרך האמתית בעניין הביטחון הוא הממוצע בין שניהם שיבטח בדי ויבקש להינצל על ידי ענייני העולם רק בתנאי שלא בוטח שוודאי על ידי אילו עניינים שבחר ימצא תשועת ה' אלא שבוחר בהם אולי ישלח על ידיהם עזרתו לו ובזה טעה יוסף כשאמר כי אם זכרתי שכלי ספק יוסף הצדיק לא בטח בשר המשקים לבד כי אם שם מבטחו בה' ולכן אם לא היה מבקש משר המשקים רק שיזכירו לפרעה במה שאמר והזכרתי אל פרעה לא היה בזה גרעון מדת הביטחון שאדרבה בזה רוצה הקדוש ברוך הוא שיבקש האדם תשועה על ידי ענייני העולם ולא יסמוך על הנס אבל חטא במה שאמר בלשון דאגה כי אם זכרתי אתך שבזה הראה שבוטח שרק על ידי הזכרה זו תבא לו תשועת ה' ואם ישכח מלהזכירו לא תבא לו לזה קאמר ולא פנה וכו' כי על ידי זה ניתוסף לו עוד שנתיים ימים אף שבטח בה' לא נתאמת לו תקוות בטחונו בזכירת שר המשקים עד שהזכירו ה'.

הכתב סופר (בפרשת השבוע) מבאר: לפעמים יבטח אדם בה' ואחר כך כאשר הוא רואה כי כבר בטח בה' ולא באה לו ישועה ממנו פונה אל בני אדם ובוחר לו בדרכים שונים, ולכן אמר הפסוק (ירמיה י"ז ז) "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" כפל לשון, דהכוונה שאין מאבד בטחונו בשביל שלא נושע ועוד עומד בביטחונו, זה ברוך הוא, וכן אמר במדרש נתחומא (בשלח י"ב) "קווה אל ה'" וכו' אם קווית חזור וקווה, וזה מה שאמר המדרש אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה בשום פעם אל רהבים, גם אחר שלא נושע מיד ה', ויוסף אחר שנמסר וניתן

איתא במדרש רבה (בפרשת השבוע פרשה פ"ט) על הפסוק בספר תהילים (פרק מ) "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו" זה יוסף, "ולא פנה אל רהבים" על ידי שאמר לשר המשקים זכרתי והזכרתי ניתוסף לו שתי שנים.

יש להקשות: דלכאורה המדרש סותר את עצמו דהרי בתחילה אמר שיוסף היה בעל ביטחון, ואחר כך אומר המדרש שבשביל שפנה לשר המשקים נענש?

הבית הלווי מתרץ: הנה באמת התורה התירה לאדם ההשתדלות בצרכי גופו וכמו שאמר הכתוב (דברים ט"ו) "וברכך בכל אשר תעשה", וכן כתיב (שם י"א) "ואספת דגנך ותירושך" ואמר ר' ישמעאל בגמרא במסכת ברכות (דף ל"ה) הנהג בהם מנהג לבו שוקט ובוטח בה' והא דהתירה התורה כלל לאיש הישראלי שיהיה לבו שוקט ובוטח בה' והא דהתירה התורה להשתדלות הוא משום דלא כל אדם יכול להגיע למדרגת הביטחון הגמור ועל כן הותר לו ההשתדלות כדי שיהיה לו סיוע שייגיע למדרגת הבוטח וצריך כל אדם לחדש לו מלאכה ועסק כדי שיהיה נקל לו לבטוח בה', וכמו דמצינו בכל התורה שהתירה לפעמים כדי שיהיה לו סיוע להגיע אל המדרגה המבוקשת, וכמו שאומרת הגמרא במסכת נזיר (דף כ"ג) לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, הותר לאדם לעשות שלא לשמה כדי שיהיה סיוע שבסופו של דבר לבא לבחינת לשמה.

ואם כך שיעור ההשתדלות המוטל על בני האדם אינו שווה בכל אדם רק כל אחד לפי ערכו, שמי שיכול להגיע לבטוח במעט מלאכה אזי מה שירבה להשתדל יותר מכפי הנצרך לו לזה השיעור כבר יחשב לו לחטא נגד מדת הביטחון כי הרבה להלך אחרי ההשתדלות ולא בטח, ומי שביטחונו עדיין קטן משל חברו יוכל לעסוק במלאכתו יותר מחברו עד שגם הוא יהיה יכול להשקיט רוחו ולבו לבטוח בה' שעיקר בחינת בטחון הוא השקטת רוחו ולבו להשליך על ה' יהבו, ומי שמרבה בהשתדלות יותר מכפי הנצרך עונשו שמן השמים יוסיפו על הצרכותו להשתדלות ולא יזומן לו פרנסתו רק על ידי יגיעת בשר הדרך שבחר לו, והנה השתדלותו של יוסף שאמר לשר המשקים כי אם זכרתי אל פרעה הוא השתדלות קטנה ופחותה שנוכל לשער דהרי אין בו רק דיבור אחד ובפרט כי ראה יוסף כי מן השמים הוא בא, דהרי יוסף הבין דכל מה שהובא השר המשקים לבית הסוהר וכן כל חלומו הוא רק כדי שמה תצמח גאולה ליוסף, וכיון שרואים אנחנו שיוסף נענש גם על זה הא מוכח מזה דכל כך היה בטחונו גדול עד כי גם זה המועט למותר נחשבה לו ומזה העונש ניכר גודל בטחונו מה שאין לשער ממש, וזהו שאמרו אשר שם ה'

אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, היינו שהיה מאז ומעיקרא ה' מבטחו, וזה פירוש הקרא אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה מקודם אל רהבים, אלא מתחילה שם בה' מבטחו, והנה יוסף פנה אל שר המשקים, ואחר שראה ששכח אותו ולא הזכירו לא פנה עוד לסייע שום אדם, כי מיד ראה והבין כי שווא תשועת אדם ושם בטחונו בה'.

במשמר היה תמיד בוטח בה', אבל אחר ימים רבים שלא נושע פנה אל רהבים אל שר המשקים, ואלו הם דברי המדרש אשרי הגבר - זה יוסף, ולא פנה אל רהבים - על ידי שאמר וזכרתי שלבסוף רפה מידת הביטחון אצלו.

עוד מתרץ הכתב סופר: יש מי שבוטח תחילה באדם ובכוחו ואחר שראה שכל זה הבל פונה עצמו לה' ואין זה בעל בטחון כראוי, והיינו ברוך הגבר

### האם אפשר לראות בחלום בהמה או חיה שמתו? הוכח מפרשת השבוע!

"ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור, והנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחור" (מא א).

בפסוק זה רואים שאדם יכול לחלום על בעלי חיים, וכן מבואר להדיא בגמרא במסכת ברכות בפרק הרואה, "כל מיני חיות יפין לחלום" עיי"ש.

בספר חסידים (אות תתשל"א) מבואר שאפשר לראות בחלום רק חיות שחיים כעת, או דמות חיה, אבל אי אפשר לראות בחלום חיות שמתו, מה שאין כן באדם אפשר לראות גם אדם שהיה חי ומת. וז"ל שם: "לפי שנשמת האדם המדברת אינה מתה, לפיכך יחלום החי מן המת, אבל הבהמה שמתה אין לה נשמת החכמה, לפיכך לא יחלום אדם מבהמה שמתה או נשחטה", וכן הביא בספר הצרית (מאמר י"ז פרק ג) וז"ל: שמעולם לא יראה אדם בחלום שום בעל חי שכבר מת, כלומר בעל חי שהכיר אותה וידעה בחיים ומתה, כמו אם מת לו סוסו או פרטו לא יראה עוד דמותה בחלום, אף שרואה אדם לפעמים סתם בהמה חיה ועוף מתה בחלום, מפני שאינו אלא מדמה והוא רואה זה כמו שהוא רואה האבן והאילן שלא היה בהם רוח חיים מעולם, אבל הוא רואה בחלום אדם שכבר מת אשר הכיר אותו בהיותו בחיים, כמו אביו או אמו בנו או בתו, והסיבה לזה מפני שרוח הבהמה מתבטלת מן המציאות בעת פרידתה מן הגוף, ונפש האדם היא נצחית וחי לעולם, וכתב על זה שם: "ואם כן הוא זה מופת טבעי על השארת הנפש".



## אוצר הספרים

סיני

### בית המדרש "בית - יוסף"

לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן

"ונתתי להם בלית ובוזומותי יד ושלם טוב מבנים  
ובמזנות שלם עולם אשר לא יכרת"

**בחסדי שמים בעקבות ריבוי הלומדים בבית המדרש,**  
**אנו זקוקים בדחיפות לאוצר הספרים ספרי יסוד הלכה,**  
**ראשונים ואחרונים, מחשבה הגות ואגדה. וכן ספריות**  
**נוספות לטובת לומדי בית המדרש ומשתתפי השיעורים.**  
**בוא ותזכה להיות שותף בכל זכויות הלימוד!**  
**ניתן להנציח על גבי הספרים בהקדשה מיוחדת**  
**לבריאות / הצלחה / נחת / שלום בית / זש"ק / ולע"נ קרובים וידידים**  
**לפרטים נוספים: הרב יוסף ויצמן 052-8144488**  
**לתרומות:**  
**בנק מרכנתיל דיסקונט 17 סניף: 621 מספר חשבון: 89099**  
**ע"ש: קול אליה גבעת זאב.**  
**ניתן לתרום גם בביט בטלפון מספר: 052-8144488**

איש לרעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק    ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה!

ל.ר. 58072644    רחוב קרית יערים 32 גבעת - זאב    דוא"ל: koleliya@gmail.com

### האם עיור מלידה יכול לראות בחלומי דברים שלא ראה מעולם?

וכן כתוב בתשובות הגאונים (שערי תשובה סימן קעח) שאחד מהעשרה דברי חסידות שנהג רב היה לא להביט לצדדים, ורב יוסף ורב ששת רצו לנהוג כמותו ולא הצליחו וסימאו את עיניהם.

אולם בספר אמונות ודעות לרבנו סעדיה גאון (מאמר ו' אות ג) כתב שגם עיור מלידה יכול לראות בחלומי דברים שלא ראה מימיו.

וז"ל: "שהתברר שהסומא יש שהוא רואה בחלומי שכאילו הוא רואה, וכיון שאינו משיג את זאת מצד גופו הרי ודאי הוא משיגו מצד נפשו".

### איך פרעה חלם בליל ראש השנה על מה שיקרה במהלך השנה והרי הדין של ראש השנה הוא ביום ולא בלילה?

ותירץ שבראש השנה יש שני דינים, יש דין אחד על ישראל, ויש גם דין על הגויים והטבע, הדין על עם ישראל תלוי בקידוש החודש והלכך

הוא ביום, אולם הגויים וכל הטבע דינם בלילה. וכמו שמבואר בחז"ל בגמרא במסכת כריתות (דף ו ע"א) שבליל ראש השנה אוכלים סימנים, והוא משום שיהא סימן טוב לטבע העולם שנידון בלילה. נמצא שפרעה שדינו כבן נח ומצב תבואת המדינה שהיא בטבע העולם, דינם בלילה, ועל זה חלם פרעה.

### מדוע יש להתענות תענית חלום על חלום רע, והרי החלומות הולכים אחר הפתרון, ואפשר לפתור כל חלום לטובה ואז לא יצטרך להתענות!?

פסוקים לטובה אל אותם החלומות שבספר "פתרון חלומות" לא נאמר בהם כי טוב. וכיון שיש הרבה אנשים שחולמים על שיניים שנופלות ומבואר בגמרא ובספרי הפירושים שזה סימן רע, יש בנותן טעם להביא מה שכי' הרב הנ"ל פתרון לטובה בחלום זה. וז"ל (אות נ"ב): "שמורים לו מן השמים שישמור שלא יקלקל כלי המבטא שלו שכבר פגומים, יותר ויותר בדיבורים אסורים."

ועוד פתרון מהגאון מו"ה אברהם שמואל זצ"ל גאב"ד איישישוק, שינקה מעול חובותיו מהיות "עבד לוה לאיש מלווה", שכמו שעבד יוצא בהפלת שן, כך הוא יצא מעול חובותיו, עכ"ל.

"ונחלקה חלום בלילה אָחַד" (בראשית מ"א, י"א)

בספר תולדות תנאים ואמוראים (ערך רב ששת) כתב שרב ששת שהיה סגי נהור לא היה עיור מלידה, אלא הוא נתעורר אחר כך, והביא ראיה לדבריו מהגמרא במסכת ברכות (דף נו ע"ב) שרב ששת ראה נחש בחלומי והרגו, ואם לא ראה מאורות מימיו מהיכן ידע בחלומי שזה נחש.

"ויישן ויחלום וכו' ויהי בבקר ותפעם רוחו" (מא ה).

הרגאטשובר זצ"ל בספרו צפנת פענח (מא י) הקשה דאיתא בגמרא במסכת ראש השנה (דף יא ע"א) שבראש השנה יוסף יצא מבית האסורים, נמצא שפרעה חלם בליל ראש השנה.

וצריך עיון איך פרעה חלם על מצבו ועל מצב תבואת המדינה, והרי הדין על זה הוא ביום ראש השנה, ולא בלילה ואם כן איך פרעה חלם על זה בלילה.

"ויהי כאשר פתר לנו כן היה אתי השיב על כני ואתו תלה" (מ"א יג)

בספר עין השמש על המהרי"ל (להרמ"ש שפירא זצ"ל עמוד 66) מביא איגרת ששלח להנצי"ב מוולוז'ין, על ענין החלומות שמתענים עליהם בשבת, למה לא יפתרו את החלום לאדם החולם לטובה ויועיל ועל ידי כך לא יצטרך להתענות תענית חלום, וכמו שמבואר בירושלמי וכן במדרש רבה בפרשת מקץ, והרי נאמר בגמרא במסכת ברכות (דף נו ע"א) כל החלומות הולכים אחר הפה, ועיי"ש מה שהשיב לו.

ואומר "עין השמש" כיון שנקט כך שאפשר לפתור לטובה, חיבר בסוף סיפור קונטרס "פתרונים לטובה" והוא רשימות פתרונים לטובה והגדות

## האם אפשר לעבור על איסור "לפני עיוור בפתרון חלומות? הוכח מפרשת השבוע!

אחר הפה הרי על פיך יעבוד עבודה זרה וכתוב "ולפני עור לא תיתן מכשול" (ויקרא יט ד) אמר לו כיון שגם בלי שהייתי פותר לו כך את חלומו הוא היה מוכיח ומטיף לעבודה זרה, אין לחשוש ל"לפני עיוור"

אבל מי שפותר ליהודי שיחטא, כאלו הוא החטיאו, וזהו שנאמר "מִחֲטֵי־אָדָם בְּדַבָּר (בדיבור)" (ישעיהו כט כ) אף על פי שהפותר חכם ויודע שגם אם לא יפתור יתקיים כך אעפ"כ לא יפתור שלא יבוא לידי עוון על ידי הפתרון. (ועיין באריכות בשו"ת מן השמים סימן כ"ב בעניין השאלה איך החלומות הולכים אחר הפתרון).

## האם מותר לחתום על ערבות בשבת, כדי להוציא יהודי מבית כלא של גויים? הוכח מפרשת השבוע!

ומשום ארנונה התיירו לחרוש ולזרוע דהויה איסורה מדאורייתא, ויש לומר דמייירי בשביעית בזמן הזה דרבנן, אי נמי יש לומר דפקוח נפש הוא ששואל להם המלך מס, ואין להם מה יפרענו ומתים בתפיסת המלך, והכי איתמר בירושלמי משום חיי נפש, עכ"ל. הרי שלפי התירוץ השני בתוספות מותר לעבור על איסור דאורייתא כדי שלא לשבת בתפיסת המלך.

אולם בשו"ת מהרי"ל דסקין (קונטרס אחרון סימן ה אות ס) דן אם מותר לחלל שבת לפדות שבוי מביית האסורים, וכתב המהרי"ל דסקין להביא מדברי התוספות שלהיות בבית אסורים הוא דבר שיש בו חשש סכנה. והשיב נראה שלא אמרו זה כי אם בגזירה כללית, שיתכן שימצא בהם אנשים שימותו, והווי חשש סכנת נפשות ממש, אבל בפרטות לפדות איש אחד, ודאי לא חיישינן לסכנה, דהאי יחיד שימות בתפיסה, עכ"ד. משמע מדבריו שאדם אחד היושב בבית האסורים אסור לחלל שבת כדי להוציאו, משום שלא חיישינן שימות בתפיסה.

ולענין אם מותר לכתוב כלאחר יד, כתב שם המהרי"ל דסקין, שלכאורה מפורש בדברי התוספות בגמרא במסכת מועד קטן (דף יט ע"א ד"ה וטוה) שמותר לכתוב בחול המועד בשינוי כדי להוציא תפוס מבית האסורים, משמע שביום טוב אסור לכתוב אפילו בשינוי, וכתב שיתכן ששם מייירי במקום שאין השעה עוברת, אלא שעל ידי הכתיבה עכשו נפדה תיכף, ואם נאסור יכתבו אחר יום טוב ואז יצא, אבל במקום שהשעה עוברת, אין בידינו לאסור כלאחר יד, עכ"ד. וצריך עיון בענייננו כאשר ישב עוד כמה חדשים בבית האסורים, האם זה נחשב כשעה עוברת ומותר לכתוב בשינוי, או שעה עוברת היינו רק במקום שלא יצא תקופה ארוכה. (חש"ח סנהדרין כו ע"א)

"ויהי כאשר פתר לנו כן היה אותי השיב על כני ואותו תלה" (מא יא)

הגמרא במסכת ברכות (דף נה ע"ב) לומדת מכאן: "שכל החלומות הולכים אחר הפה", כלומר הולכים אחר הפתרון של החלום. וכתב בעל הטורים: "כאשר פתר" - בגימטרייה "שהחלומות הולכים אחר הפה".

בספר חסידים (אות תמ) מובא שכומר אחד חלם חלום ובא ליהודי שיפתור לו את חלומו, פתר לו היהודי שפתרון החלום הוא: שיתנו לו כמה עניני עבודה זרה, ויוכיח בהם יורה לעם חוקות הגויים. סיפר היהודי לחברו את פתרון החלום, ואמר לו חברו כיון שהחלומות הולכים

"וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיְרִיעֵהוּ מִן הַבּוֹר וַיַּגְלַח וַיַּחֲלֵף שְׂמֹלְתּוֹ וַיָּבֵא אֶל פְּרָעָה" (מא יד).

יהודי שנאסר על לא עול בכפו, בבית אסורים נכרי, וקבעו משפטו בשבת, והשופט מסכים להוציאו לחופשי, בתנאי שאחד יחתום על ערבות כספית, שהאסיר יחזור למשפט, ואם היהודי לא יחתום על ערבות, ישאירו אותו בבית האסורים עוד כמה חודשים, האם מותר לחתום על הערבות בשבת, ואם אסור האם מותר לחתום בשינוי?

והנה נאמר בגמרא במסכת בבא בתרה (דף ח ע"ב) אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדין שבויים מצוה רבה היא? אמר ליה דכתיב 'ויהי כי יאמרו אליך אנה נצא, ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות - למות, ואשר לחרב - לחרב, ואשר לרעב - לרעב, ואשר לשבי - לשבי'. שבי קשה מכולם דכולהו אתנהו ביה.

אך לכאורה דברים אלו אמורים דווקא בשבוי הנכרי לענותו, ולעשות בו ככל שיעלה ברוחו, אבל בבית האסורים נכרי, שהמקום מסודר ואין מענים שם האסורים, אולי על זה לא נאמר שבי קשה מכולם.

אולם במהרש"א הקשה איך אמרינן דכולהו אתנהו בשבוי, בשלמה חרב ורעב איכא, דיוכל להרעיבו, או להרגו בחרב, אבל שימות מיתה טבעית ודאי דאין זה ביד הכותי? והשיב המהרש"א: שגם זה בכלל שבוי דיש אדם שאינו הורגל בטבע מקומות ומדינות אחרות, ומת שם במיתה טבעית, עכ"ד. ולכאורה נראה לומר גם בענייננו יש בזה מצוה, ואולי מותר לחלל שבת.

והנה אמרינן בגמרא במסכת סנהדרין (דף כו ע"א) מכריז רבי ינאי פוק וזרעו בשביעית, משום ארנונה. והקשו על כך התוספות: ואם תאמר

**"וַיִּקְוֹזוּ לִי תְרוּמַת מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּלוּ לָבוֹ תְּקוּזוֹ אֶת תְּרוּמַתִּי"**

**אתה שתמיד רצית להנציח את הקרובים לך בצורה מכובדת זו ההזדמנות שלך!  
אנו נערכים לגיוס תרומות עבור הרחבת האדרת ושיפוץ בית המדרש, וקניית ארון קודש חדש גדול וצפוף  
לספרי התורה וכל כלי הקודש. ניתן להנציח קרובים וידידים לזיכרון עולם בהיכל זה!**

**לפרטים: הרב יוסף ויצמן: 052-8144488 הרב שמעון נעים: 058-7700681**

**ניתן לתרום ולסייע גם בביט בטלפון מספר: 052-8144488**

## האם חלום שחולמים אותו כמה פעמים זה סימן שזה הולך לקרוא מהר? הוכח מפרשת השבוע!

אחת, ורק כאשר אדם חולם בלילה אחד חולם את אותו חלום כמה פעמים אז זה סימן שממהר אלוהים לעשותו ולא כשחולם בשתי לילות.

המהרש"א במסכת ברכות (דף נה ע"ב) מתיר: מה שלא נתקיים מיד כמו חלום פרעה דכתיב ועל הישנות החלום וגו'. וממהר האלוהים לעשותו זה היה בתור עונש ליעקב על כך שהוא ביטל במשך עשרים ושתיים שנה כבוד אב כמו שאומרת הגמרא במסכת מגילה (דף י"ז).

"ועל הישנות החלום אל פרעה פעמים כי נכון הדבר מעם אלוהים וממהר האלוהים לעשותו" (מא לב).

יש להקשות: הרי החלומות של יוסף נשנו שני פעמים ועם כל זה נתאחר הדבר עשרים ושתיים שנה כמו שכתב רש"י (ל"ז ל"ד) מאי שנא יוסף מפרעה?

הרא"ש, הרשב"ם, האור החיים, והתפארת יהונתן מתרצים: שהחלומות של יוסף היו בשני לילות, אבל החלומות של פרעה היו בלילה

## האם אדם שעושה השתדלות זה נחשב כחסרון באמונה והוא נענש על זה?

יש להקשות: דהרי המדרש סותר את עצמו דבתחילה אמר שיוסף היה בעל ביטחון, ואחר כך אומר שבשביל שפנה לשר המשקים נענש.

כותב המדרש רבה בפרשת השבוע (פרשה פ"ט על הפסוק בתהילים מ) "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו" זה יוסף, "ולא פנה אל רהבים" על ידי שאמר לשר המשקים "זכרתי והזכרתי" ניתוסף לו על כך שתי שנים.

ברוך הוא ישועה, אמנם זה הדרך לא נרצה ולכך נאמר "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" וי"ל הכפל אבל יאמר שלא די שיבטח בה' שישועה, אלא צריך גם כן שה' לבד הוא מקום בטחונו שלא בוטח ומשיג בענייני עולם לקוות מהם ישועתו אלא רק מישועת ה' באיזה אופן שיהיה רצונו לשלחה לו. והנה נגד זה יש אדם שבוטח בה' וכשיבא לידי צרה לא עושה מאומה להינצל רק יושב ודומם לתשועת ה' וגם דרך זה לא יתכן שאין לסמוך על הנס אלא צריך האדם לעשות מה שביכולתו להינצל מצרה ודוחק אמנם הדרך האמתית בעניין הביטחון הוא הממוצע בין שניהם שיבטח בד' ויבקש להינצל על ידי ענייני העולם רק בתנאי שלא בוטח שוודאי על ידי אילו עניינים שבחר ימצא תשועת ה' אלא שבחר בהם אולי ישלח על ידיהם עזרתו לו. ובזה טעה יוסף כשאמר כי אם זכרתיני שבלי ספק יוסף הצדיק לא בטח בשר המשקים לבד כי אם שם מבטחו בה' ולכן אם לא ה' מבקש משר המשקים רק שיזכירו לפרעה במה שאמר והזכרתיני אל פרעה לא היה בזה גרעון מדת הביטחון שאדבר בה בזה רוצה הקדוש ברוך הוא שיבקש האדם תשועה ע"י ענייני העולם ולא יסמוך על הנס אבל חטא במה שאמר בלשון דאגה כי אם זכרתיני אתך שבוה הראה שבוטח שרק על ידי הזכרה זו תבא לו תשועת ד' ואם ישכח מלהזכירו לא תבא לו לזה קאמר ולא פנה וכו' כי על ידי זה ניתוסף לו שנתיים ימים למרות שיוסף בטח בה' לא נתאמת לו תקוותו בטחונו בזכירת שר המשקים עד שהזכירו ה'.

ובכתב סופר מתרץ: לפעמים יבטח אדם בה' ואחר כך שרואה כי כבר בטח בה' ולא באה לו ישועה ממנו פונה אל בני אדם ובוחר לו בדרכים שונים, ולכן אמר הפסוק: "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" כפל לשון, שהכוונה היא שאין מאבד בטחונו בשביל שלא נושע ועוד עומד בביטחונו, זה ברוך הוא, וכן אמר במדרש תנחומא (פרשת בשלח י"ב) "קווה אל ה'" אם קווית חזור וקווה כהנ"ל, וזה מה שאמר המדרש אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה בשום פעם אל רהבים, גם אחר שלא נושע מיד ה', ויוסף אחר שנמסר וניתן במשמר היה תמיד בוטח בה', אבל אחר ימים רבים שלא נושע פנה אל רהבים אל שר המשקים, וזה דברי המדרש אשרי הגבר זה יוסף, ולא פנה וכו' ע"י שאמר וזכרתיני שלבסוף רפה מידת הביטחון אצלו.

עוד מתרץ הכתב סופר: יש מי שבוטח תחילה באדם ובכוחו ואחר שראה שכל זה הבל פונה עצמו לה' ואין זה בעל בטחון כראוי, והיינו ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, היינו שהיה מאז ומעיקרא ה' מבטחו, וזה פירוש הקרא אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה מקודם אל רהבים, אלא מתחילה שם בה' מבטחו, והנה יוסף פנה אל שר המשקים, ואחר שראה ששכח אותו ולא הזכירו לא פנה עוד לסיוע שום אדם, כי מיד ראה והבין כי שווא תשועת אדם ושם בטחונו בה'.

### מדוע יוסף לא התרחץ לפני שהוא בא אל פרעה?

כתוב "וילבש בגדים אחרים", אלא שליוסף היה שני חלוקים תחתון ועליון, וכיון שיוסף רצה להראות נפלאות ה' שעושה עם חסידיו, החליף את החלוק התחתון ושמו עליון, להראות שאין בהם ריח רע אלא אדרבה ריח טוב וראוי לעמוד בהם לפני המלך.

בספר הגאון (תולדות הגר"א מווילנה זצ"ל ח"א עמוד 112) מביא מספר תולדות הגאון מווילנה (לרבי"צ אלפס) שבאחת מתקופות העונין

והדלות שהיה שרוי בהם רבנו הגר"א נתגלתה מצוקת הדחקות באופן שלא ניתן יותר להסתירה מעיני הבריות. אירע אז שמספר שכנות הביעו רגשי חמלה על אשת הגר"א הנלחצת תחת עול הדלות ופנו אליה בתמיחה, הכיצד את סובלת כל השנים במחיצת בעלך אשר אינו מפרנסך כראוי הרי אם רק היה רוצה כבר היה מתמנה אחר כבוד לכהונת רבנות תמורת שכר הגון ביותר, מדוע אפוא אינך דורשת ממנו גט ונפטרת באחת מכל המצוקה הזו? אשת הגר"א מלבד שהייתה צדקנית ומסורה לבעלה, גם אשה חכמה הייתה, ובמקום להאריך ולהכביר במילים יצאה

לשכנעם ממראה עיניים, המתינו רגע, אמרה לשכנות הרחמניות, ואראה אתכן דבר. היא נכנסה לביתה ושבחה עם שתי כותנות משל בעלה בידיה, את האחת לבש במשך שבוע ימים ואילו השנייה חדשה ישר מהכביסה, ובקשה מהן לנסות ולהבחין איזו היא הכותנת המיושמת ואיזו הנקייה, אלא שהשכנות ההמומות ממראה עיניהן לא הצליחו למצוא כל הבדל בין השתיים. או אז פצחה אשת הגר"א בתרועת ניצחון, אמרו נא לי עכשיו כיצד ניתן אפוא להיפרד מאיש אלוהים קדוש שכזה אשר גופו זך ונקי מחומריות וכל כתם או רב לא שולטים בו. ובמדרש רבה (בראשית נד א) כתב על הפסוק "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים

הבית הלוי מתרץ: דהנה באמת התורה התירה לאדם ההשתדלות בצרכי גופו וכמו שאמר הפסוק (דברים ט"ו) "וברכך בכל אשר תעשה", וכן כתיב (שם י"א) "ואספת דגנך ותירושך" ואמר ר' ישמעאל בגמרא במסכת ברכות (דף לה) הנהג בהם מנהג דרך ארץ, ועיקר העניין יש לומר שזהו כלל לאיש הישראלי שיהיה לבו שוקט ובוטח בה' והא דהתירה התורה להשתדלות הוא משום דלא כל אדם יכול להגיע למדרגת הביטחון הגמור ועל כן הותר לו ההשתדלות כדי שיהיה לו סיוע שיגיע למדרגת הבוטח וצריך כל אדם לחדש לו מלאכה ועסק כדי שיהיה נקל לו לבטוח בה', וכמו דמצינו בכל התורה שהתירה לפעמים כדי שיהיה לו סיוע לבא למדרגה המבוקשת, וכמו שאומרת הגמרא במסכת נזיר (דף כ"ג) לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, הותרה שלא לשמה כדי שיהיה סיוע לבא לבחירה לשמה. ואם כן שיעור ההשתדלות הנרצה אינו שווה בכל אדם רק כל אחד לפי ערכו, דמי שיכול להגיע לבטוח במעט מלאכה אזי מה שירבה להשתדל יותר מכפי הנצרך לו לזה השיעור כבר יחשב לו לחטא נגד מדת הביטחון כי הרבה להלך אחרי ההשתדלות ולא בטח, ומי שביטחונו עדיין קטן משל חברו יוכל לעסוק במלאכתו יותר מחברו עד שגם הוא יהיה יכול להשקיט רוחו ולבו לבטוח בה' דעיקר בחינת בטחון הוא השקטת רוחו ולבו להשליך על ה' יתבר, ומי שמרבה בהשתדלות יותר מכפי הנצרך עונשו שמן השמים יוסיפו על הצטרכותו להשתדלות ולא יזומן לו פרנסתו רק על ידי יגיעת בשר הדרך שבחר לו, והנה השתדלותו של יוסף שאמר לשר המשקים כי אם זכרתיני אל פרעה הוא השתדלות קטנה ופחותה שנוכל לשער דהרי אין בו רק דיבור אחד ובפרט כי ראה יוסף כי מן השמים הוא בא, דהרי יוסף הבין דכל מה שהובא השר המשקים לבית הסוהר וכן כל חלומו הוא רק כדי שזמה תצמח גאולה ליוסף, וכיון שרואים אנחנו שיוסף נענש גם על זה הא מוכח מזה דכל כך היה בטחונו גדול עד כי גם זה המועט למותר נחשבה לו וזמה העונש ניכר גודל בטחונו מה שאין לשער ממש, וזהו שאמרו אשר שם ה' מבטחו זה יוסף ולא פנה אל רהבים דלפי גודל בטחונו לא היה לו לפנות כלל אל רהבים ואפילו בדיבור קל.

ובספר דובב מישרים (חלק ד ליקוטי תשובות והערות סימן שי"ט) מתרץ: על פי דברי הגמרא במסכת מכות (דף כ"ד ע"א) אוטם אזנו משמוע וכו' כגון ר"א בר"ש, ועיניי ברשיי ז"ל דלפיכך הקפיד עליו הקדוש ברוך הוא משום שהיה רגיל ברוב פעמים לדקדק ובפעם אחת לא מיחה.

ובערך לנר על מסכת סוכה (דף נ"ו ע"ב) מתרץ: שיש שלושה מיני בטחון, יש אדם שבוטח בה' ובורר לו כשיבא לידי צרה או דחק בעניינים שהם מדרך העולם, ואדם זה בטוח שעל ידי העניינים האלה ישלח לו הקדוש

**בית החכמים "בית - יוסף"**  
 לעני רבי יוסף ב"ר יצחק דל יצמן  
 רחוב קרית יערים 32 גבעתי זאב

פסק הרמ"א: יכול אדם להתנות עם חכרו שהוא יעסוק בתורה והוא ימלא לו פרנסה ויחלוק עמו השכר!  
 בוא ונעשה את העסק הבטוח והמשתלם ביותר!  
 כאשר אתה מחזיק אברך בכלל בבית המדרש אתה נהיה שותף מלא בכל זכויות לימוד התורה שלו ותוכל לקבל הסכס "יששכר וזבולון" כתוב וחתום התקף מבחינה הלכתית.  
 לפרטים נוספים הרב יוסף יצמן: 052-8144488

לתרומות:  
 בנק מרכנתיל דסקונט: 17 סניף: 621 חשבון: 89099  
 או באפליקצית ביט בטלפון: 052-8144488  
 ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה!

יושלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור ויגלח ויחלף שמלתיו ויבא אל פרעה" (מא יד).

בשפתי כהן (לרבי מרדכי כהן זצ"ל מגורי האר"י ז"ל) הקשה שהרי לכאורה אדם היושב בבית הסוהר במשך שתיים עשרה שנה בלי להתקלח בוודאי שהוא מלוכלך מאוד וריח לא טוב נודף ממנו, ואם כן היה להם לרחצו ולסוכו טרם עמדו לפני המלך, ולא רק לגלח ולהחליף את שמלותיו?

וכתב השפתי כהן: "להודיעך שיוסף הצדיק לא הייתה לו זוהמה כלל לפי צדקתו, ואדרבה היה לו ריח טוב, וכיון שהריחו ממנו את ריחו הטוב לא רצו לרחצו". והוסיף שם לדייק מלשון הפסוק "ויחלף שמלותיו", שלא

אתו" – לרבות מזיקי ביתו כגון יתושים ופרעושים וזבובים, ועיין בדברים רבה (יא י) שבמשה רבינו לא נראתה בו רוח סרוחה מעולם ולא רמה ותולעה.

## מדוע רק כשלקחו את אחד מהאחים אמרו אבל אשמים אנחנו ולא כאשר לקחו את כולם?

כולכם, יהרגו כולם ולא ימסרו אחד מהם כדאמרין בירושלמי במסכת תרומות (מ"ז א') וכן פסק הרמב"ם בהלכות יסודי התורה (פ"ה ה"ה) ולכך אמרו איש אל אחיו, דהיינו שמעון ולוי שאמרו הנה בעל החלומות ואמרו לכו נהרגהו, הצדיקו עתה על עצמם את הדין ואמרו שראוי לאסור אחד מהם, וזה אומרו על כן באה אלינו הצרה הזאת, כלומר אין ראוי שנניח בבית האסורים אחד מהאחים, רק אחד משנינו שאלינו ובגורלנו ראוי שתהיה הצרה הזאת, אחרי שהתאכזרנו עם אחינו ומסרנו אותו לעבד, ראוי גם כן שהאחים ימסרו אחד משנינו למאסר, וזה שנאמר "וישב אליהם וידבר אליהם וייקח מאיתם" שהכוונה לומר שדיבר אליהם כמו שדיבר להם קודם שיתנו אחד מהם, וכאשר הם לא נתנו לקח הוא מאיתם שמעון, שהם לא היו רשאים לתנו, ולא לקח את לוי, שאין ספק שאחר שנאמר ויאמרו איש אל אחיו לכו ונהרגהו, לא היה האומר לוי לשמעון כי הוא קטן ממנו, אבל שמעון היה המדבר, וכל שכן לפי מה שפירשנו בפרק ל"ה שלוי השיב ונשליכנו אל אחד הבורות, ולא הסכים להריגה.

האור החיים הקדוש מתרץ: אולי כי קודם לא הרגישו וחשבו כי אדם בעל בחירה ורצון להרע ולא עוון יוסף גורם כי לדעתם מחויב היה להם, מה שאין כן כשאמר להם אחיכם אחד יאסר וגוי ויעשו כן פירוש יחדו הם אחד מהם בזה התעוררו מהנדמה כי הוא עוון יוסף כמו שהם נתאכזרו על אחיהם לזה בא להם הצער בדרך זה שאסרו אחד מהם ביד איש נכרי, וכבר רשמתי בכמה מקומות כי העוון יוליד בדמותו בצלמו בסוד אומרו (תהלים ס"ב) תשלם לאיש כמעשהו וכמו כן הדברים כאן שהכאיב להם לבס בצרת אחיהם, והוא אומרו אבל פירוש אם היה המקרה זה בדרך אחר, לא היינו מצדיקים שעל סיבת יוסף באה אלינו, אבל עתה ודאי אשמים אנחנו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו.

## האם מותר לחתום על שחרור בערבות בשבת, כדי להוציא יהודי מבית סוהר של גויים? הוכח מפרשת השבוע!

ארונא התירו לחרוש ולזרוע דהויא איסורה מדאורייתא, ויש לומר דמיידי בשביעית בזמן הזה דרבנן, אי נמי יש לומר דפקוח נפש הוא ששואל להם המלך מס, ואין להם מה יפרעו ומתים בתפיסת המלך, והכי איתמר בירושלמי משום חיי נפש, עכ"ל. אם כך יוצא שלפי התירוץ השני בתוספות מותר לעבור על איסור דאורייתא כדי שלא לשבת בתפיסת המלך.

אולם בשו"ת מהרי"ל דסקין (קונטרס אחרון סימן ה אות ס) דן אם מותר לחלל שבת לפדות שבוי האסורים, וכתב להביא מדברי התוספות שלהיות בבית אסורים הוא דבר שיש בו חשש סכנה. והשיב נראה שלא אמרו זה כי אם בגזירה כללית, שיתכן שימצא בהם אנשים שימותו, והווה חשש סכנת נפשות ממש, אבל בפרטות לפדות איש אחד, ודאי לא חיישינן לסכנה, דהאי יחיד שימות בתפיסה, עכ"ל. משמע מדבריו שאדם אחד היושב בבית האסורים אסור לחלל שבת כדי להוציאו, משום שלא חיישינן שימות בתפיסה.

ולענין האם מותר לכתוב כלאחר יד, כתב שם המהרי"ל דסקין, שלכאורה מפורש בתוספות בגמרא במסכת מועד קטן (דף יט ע"א ד"ה וטוה) שמותר לכתוב בחול המועד בשינוי כדי להוציא תפוס מבית האסורים, משמע בשינוי אסור לכתוב אפילו בשינוי, וכתב שיתכן ששם מיידי במקום שאין השעה עוברת, אלא שעל ידי הכתיבה עכשיו נפדה תיכף, ואם נאסור יכתבו אחר יו"ט ואז יצא, אבל במקום שהשעה עוברת, אין בידינו לאסור כלאחר יד, עכ"ל. וצריך עיון בענייננו כאשר ישב עוד כמה חדשים בבית האסורים, האם זה נחשב כשעה עוברת ומותר לכתוב בשינוי, או שעה עוברת היינו רק במקום שלא יצא תקופה ארוכה. (חש"ח סנהדרין כו ע"א).

## למה נקראה אסנת כך? ומה היה כתוב בקמיע שכתב לה יעקב?!

בפרקי דרבי אליעזר (פרק לח) מובא שאסנת נולדה לדינה משכם בן חמור, וכאשר נולדה רצו השבטים להורגה כדי שלא יצא שם רע על בית יעקב, ויעקב הביא ציץ וכתב עליו שם הקודש ותלה על צווארה ושלחה

"ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו".

יש להקשות: מדוע מקודם שהיה הגזירה על כל האחים לא אמרו אשמים אנחנו רק עכשיו שביקש אחד מהם התוודו אשמים אנחנו?

במעשי ה' (פרק ל"ט) מתרץ: כיון שהייתה צרה זו גם לראובן והוא לא הייתה ידו במעל, לא עלה בלבו לומר שבעוון יוסף הייתה הצרה, ובאין ספק שראובן גדול שבאחים הוא היה המדבר והחשוב, וכאשר ראו שיוסף אמר אחיכם אחד ולא ביקש לאסור את ראובן, הנה עלה במחשבתם שזה בעוון יוסף, ששמעון היה האומר לכו ונהרגהו, ומפני שראובן רצה להשיבו בזכות זה ניצל. וכן כתב האור החיים הקדוש בפרשת השבוע: שהיה להם לאות כיון שנתייחד שמעון דכתיב (בפסוק כ"ד) "וייקח מאתם את שמעון" - מזה ידעו כי דבר יוסף הוא הסובב כי זה הוא היועץ עצה רעה על יוסף (דכתיב ל"ז י"ט) "ויאמרו איש אל אחיו" ואמרו חז"ל במדרש תנחומא ויחי שהם שמעון ולוי.

עוד מתרץ בספר מעשי ה' (פרק ל"ט): עתה שראו ששילט בארץ אמר את האלוהים אני ירא, אמרו אבל אשמים אנחנו, שלא הייתה בנו יראת אלוהים, כי זה מרחם על בתינו, ואנחנו לא רחמנו על אחינו, וזה אמרו אשר ראינו בצרת נפשו בהתחננו אלינו, כלומר זה מצרי איש נכרי ולא ראה צרת בתינו ולא התחננו אליו והוא מרחם עליהם, ואנחנו ראינו צרת נפשו והתחנן אלינו ולא שמענו.

עוד מתרץ בספר מעשי ה' (פרק ל"ט): שיתכן שאמרם אבל אשמים אנחנו, לא היה זה דרך וידוי, אבל כאשר ביקש יוסף שהם יתנו אחד מהם לאסור אותם, היה הפרש ביניהם לראות את מי מהם יתנו, כי לא היו רשאים למסור אחד מהם, שנכרים שאמרו תנו לנו אחד מכס או נהרוג

"וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצוהו מן הבור ויגלה ויחלף שמלותיו ויבא אל פרעה" (מא יד)

מעשה ביהודי שנאסר על לא עול בכפו, בבית האסורים של גויים, וקבעו משפטו בשבת, והשופט מסכים להוציאו לחופשי, בתנאי שאחד יחתום על ערבות כספית, שהאסיר יחזור למשפט, ואם היהודי לא יחתום על ערבות, ישאירו אותו בבית האסורים עוד כמה חודשים, האם מותר לחתום על הערבות בשבת, ואם אסור האם מותר לחתום בשינוי?

נאמר בגמרא במסכת בבא בתרא (דף ח ע"ב) אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדין שבויים מצוה רבה היא? אמר ליה דכתיב 'והיה כי יאמרו אליך אנה נצא, ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות למות, ואשר לחרב לחרב, ואשר לרעב לרעב, ואשר לשבי לשבי'. שבי קשה מכולם דכולהו איתנהו ביה.

אך לכאורה דברים אלו אמורים דווקא בשבוי שביד הנכרי לענותו, ולעשות בו ככל שיעלה ברוחו, אבל בבית האסורים של נכריים, שהמקום מסודר ואין מענים שם האסורים, אולי על זה לא נאמר שבי קשה מכולם.

אולם במהרש"א הקשה איך אמרינן שכולהו איתנהו בשבוי, בשלמה חרב ורעב איכא, דיוכל להרעיבו, או להרגו בחרב, אבל שימות מיתה טבעית ודאי דאין זה ביד הכותי, והשיב: שגם זה בכלל שבוי דיש אדם שאינו הורגל בטבע מקומות ומדינות אחרות, ומת שם במיתה טבעית, עכ"ל. ולכאורה גם בענייננו יש בזה מצוה, ואולי מותר לחלל שבת.

והנה אמרינן בגמרא במסכת סנהדרין (דף כו ע"א) מכריז רבי ינאי פוקו וזרעו בשביעית, משום ארנונה. והקשו התוספות ואם תאמר ומשום

"ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח וייתן לו את אסנת בת פוטי פרע כהן און לאשה" (מ"א מה)

ולגבי הדרך שהגיע הקמיע לידי יוסף כתב החזקוני: שכאשר בא יוסף למצרים יצאו כל הנשים לראותו מחמת יופיו כדכתיב "בנות צעדה עלי שור" וכל אחת זורקת לו חפץ או תכשיט וזו לא היה לה מה לזרוק וזרקה לו הקמיע שבצווארה, ונסתכל בו יוסף שהייתה בתו של יעקב ונשאה לו לאשה.

ובפרוש הרד"ל על הפרקי דרבי אלעזר (אות יב) כתב: שיעקב כתב לה פתק זה כדי להוציאה מידי ספק אסופי, וכמו שאומרת הגמרא במסכת קידושין (דף עג ע"ב) שאם תלוי בו פתק או קמיע אין בו משום אסופי, וכן שם אותה בסנה, כמ"ש שם שאם תלוי בדקל ולא מגיע אליו חיה ג"כ אין בו משום אסופי, ולכן תלאה על הסנה שהוא מקום גבוה שלא מגיע אליו חיה, אף על פי שרוב הסנה הוא אילן נמוך..

### מדוע כשציווה יוסף להכין בשר לשבטים הקפיד שיוציאו את הגיד לפניהם ומדוע על השחיטה לא הקפיד שתהיה גם לפניהם?

להם בית השחיטה, ולא קאמר שישחוט בפניהם, כי לא נצטווו על שחיטה, והיה רק מצוה דרבנן, וסמכין אשחיטה סימן, ולכך דייק פרע להם בית שחיטה, שיהיה ניכר היטב, ויהיה להם לסימן, ואין צריך לראות השחיטה עצמה מה שאין כן בגיד הנשה, אף דניכר סימן ניקור ונטילת הגיד, כיון דהמה מצווים על גיד, בשל תורה לא סמכין אסימן, ולא יועיל מה שיהיה ניכר נטילתו, ולכך צווה שייטול בפניהם מבלי ספק. ושפיר דייק בן נח מצוה על גיד הנשה, דאם לא כן אף חתיכה דגיד היה מועיל לסימן, ולא צריך בפניהם.

וביצב פתגם (בפרשת השבוע) מתרץ: דהנה מצינו גבי שחיטה כי רוב מצווים אצל שחיטה מומחים הן, ולפי זה יש לומר דלכך לא הוצרך שיהא השחיטה בפניהם דייקא, כיון שיש להם לסמוך על זה דרוב מצווים אצל שחיטה מומחים הן, אלא שכבר עוררו בזה הפוסקים לענין בני נח אם הולכים בהם אחר הרוב, ואם אין הולכים אחר הרוב אם כן לא היה שייך לומר כאן דרוב מצווים אצל שחיטה מומחים הן, אמנם אפשר לומר שנשארו במצרים מן הגרים שגיייר אברהם ואלו שחטו שם בבית יוסף, וכיון שסתם בני נח אינם שוחטים, אם כן כאשר פרע להם בית השחיטה סגי בזה, ושפיר היה שייך אז הך דרוב מצווים אצל שחיטה מומחים הן גבי יוסף, ואתי שפיר דלכך לענין שחיטה לא אמר שיהא בפניהם, אמנם לענין נטילת גיד הנשה דייקא ציווה שיהא בפניהם, דכיון שאף בני נח מצווים בזה וכמאן דאמר גיד הנשה נאסר לבני נח, אם כן יש לחוש שבן נח נטלו, ובבן נח הא לא סמכין על הרוב.

### איך החמור של בנימין הסכים ללכת כאשר על גבו היה גביע גנוב?!

נותנים לו יותר או פחות לא היה בא, יום אחד שכחו עליו זוג סנדלים ולא זו ממקומו עד שנטלו זאת ממנו והמשיך ללכת.

והנה ליוסף הייתה תכנית לצער את אחיו על ידי הטמנת הגביע באמתחתו של בנימין, רק שלא ידע אם מהשמיים יסכימו אתו, ולכן שם את הגביע על החמור באמתחת בנימין, ובדק אם מהשמיים יתנו לחמור ללכת עם חפץ גנוב (וודאי שבשבטי י-ה היה נוהג דבר זה), וכאשר יוסף ראה שהחמור הולך, מיד "אמר לאשר על ביתו קום רדוף אחרי האנשים והשגתם ואמרת אליהם למה שלמתם רעה תחת טובה". (ועיין באגרה דכלה (דף קסה ע"ב) שמיישב בדרך אחרת באופן נפלא)

### מכשף אמר למשפחה הבן האובד נמצא במקום פלוני, האם מותר לבדוק אם זה נכון? הוכח מפרשת השבוע!

שיאמר דברים שעתידיים להיות ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו הווה או שיאמר שראוי לעשות כן והזהרו מכך, יש מן הקוסמים שמשמשים בחול או באבנים, ויש מי שגוהר לארץ ויונע וצועק, ויש מי שמסתכל במראה של ברזל או בעששית ומדמין ואומרים, ויש מי שנושא מקל בידו ונשען עליו ומכה בו עד שתפנה מחשבתו ומדבר, הוא שהנביא אומר עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו.

והנה השואל לאוב וידעוני, כתב הרמב"ם (שם הלכה ז) שמכין אותו מכת מרדות. והרמ"א (יו"ד סימן קעט ס"א) כתב שהאיסור הוא משום 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך'.

וכתב הגר"א (סק"ג) שמה שכתב הרשב"ם בגמרא במסכת פסחים (דף קיג ע"ב) בפירוש הראשון שגם השואל עובר היינו דווקא באוב וידעוני,

והלכה לה, והכל צפוי לפני הקב"ה וירד מיכאל המלאך והורידה למצרים לביתו של פוטיפר, שהייתה אסנת ראויה ליוסף לאשה, והייתה אשתו של פוטיפר עקרה וגידלה אותה כבת וכשריד יוסף למצרים לקחה לו.

רבנו בחיי מבאר שמה שכתוב "אסנת בת פוטי פרע" הוא מפני שגדלה בביתו, שכן דרשו חז"ל "כל המגדל יתום

בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו". ומוסיף שלפי שגרשה יעקב מביתו והושיבה בתוך "סנה" אחד לכך נקראת "אסנת".

ומביא מדרש נוסף: מה עשה יעקב קשר לה כתב בצווארה וכתוב בו "כל המדבק בך מדבק בזרעו של יעקב", ויוסף שנשאה ראה הכתב ההוא והצניעו, והוא שאמר לאביו: "בני הם אשר נתן לי אלוהים בזה" (מח ט) הראה לו הכתב הזה, ע"כ.

יורא יוסף אתם את בנימין ויאמר לאשר על ביתו הבא את האנשים הביתה וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו האנשים בצהריים" (מג טז).

איתא בגמרא במסכת חולין (דף צ"א ע"א) אמר רבי יוסי ברבי חנינא, מאי דכתיב וטבח טבח והכן "פרע להן בית השחיטה" והכן "טול גיד הנשה בפניהם" כמ"ד גיד הנשה נאסר לבני נח.

והקשו המהרש"א (חולין צ"א) ובצ"ח (שם) וכן בפלתי (סימן ס"ג) מדוע לגבי גיד הנשה הקפיד יוסף שייטלו את זה בפני אחיו, ואילו לגבי שחיטה לא הקפיד יוסף שהיא תהיה השחיטה גם בפניהם?

המהרש"א (חולין צ"א) מבאר: דקדק הפסוק לומר בדווקא לגבי גיד הנשה שהוציאו אותו בפניהם ולא קאמר גבי בית השחיטה משום דאם היה השוחט אחד מבית יוסף אפילו לפניהם לא היה מועיל כיון דשחיטת עובד כוכבים פסולה אפילו בעומד על גביהם ופרע להם בית השחיטה היינו שיניח אותן שיפרעו להן בעצמן אבל בגיד הנשה ודאי דאף בעובד כוכבים נוטל לפניהם סגי.

ובפלתי (סימן ס"ג) מתרץ: על פי מה שכתב היפה תואר ועיין פרשת דרכים להרב בעל משנה למלך דרך האתרים דרוש ראשון ושני שהאריך בזה דמה דאבות קיימו את התורה טרם שנצטוו עליה, היה אצלם רק כמצות רבן, דקיימו כל מה שאמר אברהם לקיימו, כדאמרין בגמרא במסכת יומא (דף כ"ח ע"ב) וכן בגמרא במסכת קידושין (דף פ"ב ע"א) שאברהם אבינו קיים את כל התורה, ואם כן בשחיטה קאמר הגמרא פרע

"הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם" (מ"ד ג)

הזוהר (ח"א קצג) מקשה שכיון שהם הלכו מדוע התורה צריכה לכתוב שגם חמוריהם הלכו, ועי"ש מה שכתב בזה.

וכתב בספר קהלת יצחק לבאר הדבר בשם רבי אליעזר יצחק זצ"ל חתנו של הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל, על פי הגמרא במסכת תענית (דף כד ע"א) שלרבי יוסי דמן יוקרת היה חמור שעומד להשכרה לעבודה, ובכל סוף יום עבודה היו שמים עליו את התשלום והיה חוזר לבית אדוניו, ואם היו

"הלוא זה אשר ישתה אדוני בו והוא נחש ינחש בו" (מד ה)

מעשה באשה שבנה הקטן נעלם לה, כאילו בלעה אותו האדמה, לאחר כמה שנים שהאשה לא נרגעה ובכתה הרבה על בנה האובד, עברה על האשה רוח שטות וניגשה אל מכשפה וביקשה שתאמר לה האם בנה בחיים והיכן הוא נמצא. המכשפה אמרה לה בנך חי, והוא נמצא אצל משפחה פלונית, וידוע לו כי הוא מאומץ, כאשר סיפרה האשה את הדברים לבעלה, חשכו עיניו והזדעק, כיצד עברת על דין התורה ופנית למכשפים?! ואף האשה הצטערה נורא על המעשה אשר עשתה. אך עתה לאחר מעשה הם שואלים, האם מותר להם לבדוק אם יש בזה מן האמת?

לכאורה המכשפה עברה בזה איסור דאורייתא של קוסם, וכפי שמבואר בדברי הרמב"ם בהלכות עכו"ם (פרק יא ה"ו) איזהו קוסם זה העושה מעשה משאר המעשיות, כדי שישום ותפנה מחשבתו מכל הדברים עד

דכתיב בהם אל תפנו, אבל בקוסם דכתיב "בו לא יהיה בך" - אין השואל עובר בלאו הזה.

ולאחר שכבר שאלו האם מותר לעשות על פיהם, שאל הגר"י זילברשטיין שליט"א את מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, והשיב שאיסור הנאה מצינו במעשה שבת, אבל במעשה כישוף לא מצינו איסור הנאה. אלא שעדיין קיים חשש להרמת קרנם של העוסקים בכישוף, אך בענייננו יש שתי סיבות חשובות שהם דוחות חשש זה, א. חשש גילוי עריות שלא יינשא לקרובי משפחתו האסורים עליו. ב. כדי להוקיע את מעשה רשעותם של אותם בני עוולה שחטפו את הילדים היקרים.

ולכאורה משמע מהרמב"ם שאסור ללכת לבדוק שכתב (שם ה"ד) לגבי מנחש שכל העושה מעשה מפני דבר מדברים אלו לוקה. וכתב הלחם משנה (שם ה"ז) שהוא הדין לגבי קוסם, אלא שהרמב"ם קיצר וסמך על מה שכתב שם. ואם כן בענייננו לכאורה אסור לעשות מעשה על פיהם.

ויש לחלק שהרמב"ם לא כתב אלא כאשר הקוסם או המנחש אומר אם תעשה ככה תצליח, ואם לא תעשה לא תצליח, בזה אם עושה מעשה על פיהם, הרי זה לוקה, אבל כשהקוסם אינו אומר לו לעשות מעשה, אלא מראה מקום הוא לו, אינו נקרא עושה מעשה על פיהם. (חש"ח סנהדרין נו ע"ב).

## האם האחים היו צריכים לברך על יוסף "ברוך מחייה המתים"? מדוע?

האם צריך לברך "מחיה המתים" על מי שרואה, דאמנם הוא ידע אך לא ראה, והכא הם רואים אבל לא יודעים, וק"ל.

והנה במדרש רבה (צג ח) מובא שכשאמר להם יוסף "אני יוסף", פרחו נשמתן שנאמר ולא יכלו אחיו וגו', ולפי דברי הפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"א) שמי שקם לתחיה מברך "מחיה המתים", נמצא שכאן יכלו לפטור בברכה זו גם את חובתם לברך על ראיית יוסף.

"ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו" (מה ג)

יש להסתפק לאחר שאמר להם יוסף "אני יוסף", האם היו צריכים לברך עליו "ברוך מחייה המתים", שהרי סוף סוף ראוהו רק שלא הכירוהו, וכמו שמסתפקים ובפסקי תשובות (סי' רכ"ה) לגבי סומא שנפקחו עיניו

## מי החנוכה

### מדוע לא נוהגים בני חוף לארץ לעשות את חנוכה תשעה ימים כמו את כל החגים?

וכתב האבודרהם (סדר הדלקת נר חנוכה) בשם בעל העתים, שמכל מקום בזמן הזה שאין מקדשים אלא על פי החשבון, ואין עושים בגולה שני ימים טובים אלא מתקנת חכמים שיזוהרו במנהג אבותיהם, א"כ בשאר המועדות שהם מן התורה החמירו רז"ל על ספקו, אבל חנוכה שהיא מדבריהם הם אמרו לעשות שמונה ימי חנוכה והם אמרו חשבון המולדות.

הפרי חדש (סי' תר"ע ג) כתב שני טעמים נוספים מדוע בזמננו עושים שמונה ימים ולא תשעה. א. כדי לרמוז על עניין ביטול מצוות מילה שגזרו עליה היוונים, ומצוותה לשמונה ימים. ב. שעל ידי שינהגו שמונה ימים יזכרו ביותר שהנס היה שמונה ימים.

בזמן שהיו בית דין מקדשים את החודש על פי הראייה, בחודשים שהיו בהם מועדות היו שולחים שלוחים להודיע לרחוקים אם קידשו יום שלשים או יום שלשים ואחד, כדי שידעו מתי יעשו את המועדות, ואומרת המשנה במסכת ראש השנה (פרק א משנה ג) שהיו שלוחים יוצאים אף על כסלו, מפני חנוכה.

המנחת חינוך (מצווה שא אות ו) כתב, שבמקום שלא היו השלוחים מגיעים היו עושים חנוכה תשעה ימים מספק, כדרך שאמרו בכל המועדות, ואין לומר ספק דרבנן להקל, שכיון שהספק הוא אם יום הראשון הוא חנוכה ויום התשיעי אינו חנוכה, או להיפך, ואם נאמר להקל לא יהיה חנוכה לא ראשון ולא תשיעי, והרי אחד מהם בוודאי חנוכה, לפיכך הולכים להחמיר.

### מי היה הכהן הגדול שחתם על הפך הקטן של השמן שמצאו החשמונאים?

שהדין הוא שבשביל לשרוף את הפרה לא צריך הערב שמש ומספיק טבילה, אלא שכיון שהצדוקים סברו שצריך הערב שמש, לכן היו הפרושים מטמאים את הכהן השרוף את הפרה והיה טובל ומיד קודם הערב שמש היה הולך לשרוף הפרה, כדי להוציא מליבן של צדוקים.

והנה השמנים שעשו הפרושים, לפי הצדוקים היו בחזקת טמאין, מפני שפעמים שאת השמנים עשו אנשים שהיו טמאים ושהזו עליהם מפרה שלא נעשית במעורבי שמש, ולשיטת הצדוקים הם לא ניטרו. ולכן יוחנן כהן גדול הטמין במיוחד שמן שהוא טהור גם לשיטת הצדוקים, ואפילו שכשנעשה צדוקי כנראה העבירו אותו מכהונתו צריך לומר שעדיין נשאר בשם כהן גדול שעבר מנשיאותו. ואחר כך בניצחון החשמונאים מצאו הפך הזה ונעשה בו נס, ובזה היה תיקונו שבאותו פך שלו שנתפס למינות בו נעשה הנס על ידי מתתיהו בנו דוד"ק. ובכלבו (סימן מד ד"ה בכ"ה בכסלו) כתב גם כן שהחותם היה של יוחנן כהן גדול.

מובא בגמרא במסכת שבת (דף כא ע"ב) שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול...

בשו"ת דברי יציב (או"ח סי' רפב) וכן החיד"א (בספר מחזיק ברכה סימן תר"ע בקונטרס אחרון אות ב) מביאים שתמהו רבים: וכי דרך כהן גדול לחתום את השמנים?

וכתבו לחדש שהכהן גדול שהיה חתום על פך השמן היה "יוחנן כהן גדול" שנהיה צדוקי אחר שמונים שנה, (וכך אומרת הגמרא ברכות דף כט ע"א) בפרי עץ חיים (שער נפילת אפים - פרק ב) שנכנס בו ניצוץ של קליפה, בשעת נפילת אפיים עיי"ש. ועיין בצדקת הצדיק (אות רלט) שמבאר זאת על פי מה ששינו במסכת פרה (ג ז) "ומטמאים היו את הכהן השרוף הפרה מפני הצדוקים שלא יהיו אומרים במעורבי שמש הייתה נעשית".

לאחר עספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, פאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם פאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים. מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך. ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכוי הרבים לבריאות אושר נחת זש"ק ולע"ו קרובים וידידים. הפענויין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכל לפנות לטלפון: 052-814448 ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום בביט בטלפון: 052-8144488